

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

XI. De Matrimonio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

QVÆSTIO CVII.

*Ordinationis equalis Materia, Forma,
Minister, Effectus, et Ceremonia?*

LVTHERO-CALVINIANI non agnoscunt Chirotoniam: non Verbum Sacramentale certum & efficax; non effectum Characterem, non Ceremoniam Vnctionis: vti conficta & superstitiosa. Volunt Ministerium Ecclesiasticum esse merū Officium functionis: hocque cessante cessare. Hinc illi, qui hodie Presbyter aut Diaconus est; cras, motus officio, est laicus.

SVADET contra Vnctionem & Rasuram *Kemnit pag. 1171.* ita. 1. Christus & Apostoli non sunt illis vsi. 2. In historia Ecclesiastica nullum extat exemplum. 3. S. Patres Vtriusque; nil meminerunt, præter supposititios libros Cypriani & Anacleti. 4. In Ecclesia Græca non fuit vsitata vsque ad annum 1200. 5. Ritus est Iudaicus, ait *Calvinus §. 30. 31.*

AVTOR. I. Materia Principalis Sacri Ordinis est Impositio manuum. 1. Liquet suprâ Scripturis. &c. Minus principalis tamē etiam essentialis, est porrectio calicis, & Euangelii. de quibus nil in Scriptura. Ac licet in Confirmatione fiat etiam Impositio manuum; accidētaria tamen est ibi; primariū verò Chisma. 2. Ita Traditio Pontificiū, Cōciliorū. Patrū, & pars Potior Theologorū. Itaque sacerdotes ordinantur, cum dicitur ad porrectionē; *Accipe potestatem Sacrificium offerendi;* & ad Chirotoniam, *Accipe Sp. Sanctum.* Et hæc est Forma, seu Verbum Sacramentale: Actio vtraque est vna Ordinatio.

II. Effectus est duplex. 1. Potestas spiritalis perpetua cum indelibili characterē: 2. Gratia gratū faciens, ad fungēdū munere. Cyp. serm. de ablut. pedū *Nemo S. Ordines iterū renouat.* Sic & Aug. &c. III. Minister solus est Episcopus ordina-

tus: Nec aliter factos agnoui vnquā Ecclesia. IV. Vnctio est ceremonia verè Sacramentalis; non autem Rasura.

DICO AD I. Kemnitius toties ex proposito mentitur. 1. Nam etsi de Christo & Apostolis nil scriptum; tamen S. Dionys. *l. hierarch. c. 4.* Pontificem vti sacro oleo in Consecratione, Traditū esse ab Apostolis. 2. Eusebius *l. 10. hist. Eccles. c. 4.* Metaphrastes *in vita S. Chrysostomi. &c.* Vnctionis meminerūt. 3. Patres Item, vt Pacianus *ep. 3.* Greg. *in 4. Reg. 5.* &c. 4. Contrarium docent Dionysius, Euseb. Metaphrastes. 5. Non est Iudaismus, vti reb⁹, quibus & Iudei sunt vsi: sed modus ac finis vtēdi illum constituunt.

XI. DE MATRIMONIO.

QVÆSTIO CVIII.

An Matrimonium sit verè Sacramentum teste S. Scriptura?

LVTHERVS *de Capt. Babyl.* negat: quod nec Signum habet: à Deo institutum: nec Grat & promissionem.

II. CALVINVS *Inst. l. 4. c. 14 §. 34* ait, Non magis rationem Sacramenti conuenire Matrimonio, quàm agriculturæ, aut rōnflinæ;

III MELANCH *HON in Locū, & Kemnit pag. 1214;* agnoscunt in Matrimonio Mandatum Dei, & Promissionem gratiæ; sed non iustificantis à peccato; ac proinde negant propriè dici Sacramentum, vt sunt Baptismus & Cœna: esse tamen aliquo modo.

SVADENT istis. Lutherus, Calvinus, Erasmus, BEZA, in Eph. 5. *Sacramentum hoc magnū est;* tria volunt. 1. Papistæ ex sola voce hæc definiunt Matrimonium esse Sacramentum; cum græcè sit *μυστήριον.* 2. Intelligitur ibi coniunctio Christi & Ecclesiæ; non viri & fœminæ: Hoc enim quotidianum est; non mysterium. Vnde ait; *Ego autem dico, in Christo & Ecclesiæ.* 3. Sic & Aug. tract. 9. in Ioan.

Erunt

Erunt duo in carne una, hoc est Sacramentum magnum.

AUTOR. Matrimonium est à Deo Institutum bifariam. 1. Physicè ut duorum est coniunctio ad prolificandum. Sic à Deo esse, ac bonum. negabant hæretici veteres: Vide *Genal. p. 3. q. 23.* At bonæ sunt nuptiæ: teste S. Scriptura, *Genes. 2. Non est bonum hominem esse solum.* &c. Aug. l. 9. in *Gen. ad lit. c. 7.* Concilium Gangrense & Bracarense hæreses eas damnarunt.

2. Christianè: ut duorum cõiunctio est rei sacræ significatio, sanctificans eisdem. Sic Matrimonium esse Sacramentum negant Luthero-Caluinistæ. At contra Apostolum *Eph. 5.* Vbi tria: 1. Sacramentum propriè dictum: 2. Idque in coniunctione viri & foeminae; non Christi & Ecclesiæ: 3. Nec Adami ac Euxæ.

II. Matrimonium est SIGNUM REI SACRÆ. Quia habet annexam gratiæ promissionem, quæ cum solius esse Dei debeat ac possit; à Deo Institutione Matrimonii factam esse necesse est. 1. Illud dant vtrò Melanchthon in *Apolog. Conf. August. art. 13.* Calvinus *Inst. l. 4. c. 19 §. 2.* Kempitius *p. 2. Exam. pag. 13.* Quare Matrimonium est & contractus civilis, & Mysterium rei sacræ. 2. Ita S. Amb. in *Eph. 5. Mysterii Sacramentum grande in unitate viri ac foeminae esse significat.* Ita Hieron. Chrys. August.

Vnde Sectarii student errori dicentes; intelligi coniunctionem Christi & Ecclesiæ; non viri & foeminae. Quia, *Hoc demonstratiuum est rei præcedentis, scilicet, illius: Relinquet homo patrem, &c. & erunt duo in carne una.* Hoc magnum est.

Item, quia caput totum tractat de coniugio, ut re grandi; quæ terminetur in Christum & Ecclesiam. Vnde Aug. l. 1. de nupt. c. 21. *Quod in Christo & in Ecclesia est magnum Sacramentum, hoc est in singulis viris & vxoribus minimum; sed tamen coniunctionis inseparabile Sacramentum.* Itaque Matrimonium, quæ est *Vinculum insolubile*; magnum est Sacramentum in Christo & Ecclesia: quæ est *signum sacræ coniunctionis*; sic magnum est Sacramentum in Christo, at minimum in hominibus, qui Christo comparati, minimi sunt. Notanda distinctio.

Neq; hoc magnum Sacramentum referri potest ad Adam & Euam, ut vult S. Hier. licet significarunt Christum & Ecclesiam; Quia sermo est de futuro, *Relinquet*; Et Protoplastæ non habebant *patrem & matrem*: Nec dixit, *Ego relinquam*, de se; sed de posteris indefinitè, *Homo*. Sic & Dominus, *Matth. 19. Quod Deus coniunxit, indefinitè, homo non separet*; at protoplastæ iam erant morte separati: ergo de iis esse sermo nequibat. Non enim dicit; *Sacramentum hoc magnum Fuit*; sed *Est*.

III. GRATIÆ PROMISSIO est adiuncta Institutioni. Quia Matrimonium est signum tum Coniunctionis Christi & Ecclesiæ: Tum & Spiritalis Charitatis mutua, in qua Christo adhæret Ecclesia per Fidem, & spem, subiecta ei per Obedientiam. Et hanc Spiritalem coniunctionem maximè vrget Paulus. Quia per hanc Christus est iunctus Ecclesiæ soli ut sponsus; per naturæ conformitatè verò iunctus est toti humano generi. Quia Viri & foeminae coniunctio illam spiritalem maximè significat; unde *magnum est*

Et. 1. 2.

Sacramentum. Quia sic, 1. Tim. 2. *Saluabitur per filiorum generationem: si permanserit in fide, dil. & satisfactione cum sobrietate*. Istud Domus Dei vocatur ibid. *Vnusquisq; domum suam habet ex Deo, unus quidem sic, alius autem sic*. Itaque 1. Thef. 4. *Scias unusquisq; vas suum possidere in sanctificatione*.

DICO AD I. Falsum est. Nam vox *Sacramentum* habetur Tob. 12. Dan. 2. Col. 1. 1. Tim. 3. Apoc. 1. 17. Eph. 1. & 3. Nectamē ibi *Sacramentum* propriē dictum asserimus: vt hic Eph. 5. Proinde Sectarii exiisdem locis calumniosē multiplicant nobis *Sacramenta*.

AD II. In viri & foeminae, non in Christi & Ecclesiae coniunctione, est *Sacramentum*: idq; magnū respectu Christi & Ecclesiae, & pro magnitudine gratiae promissae in Christo et Ecclesia, id est, in charitate *Sacramentali*.

AD III. S. Augustinus loquitur de *Sacramento* nunc respectu Vinculi insolubilis: nunc vt de signo rei Sacrae: illud est in Christo & Ecclesia: hoc in viro & muliere *Sacramentum*, vt signum cū illius, tum gratiae conferendae.

Q V A E S T I O C I X.

Quibus porro probetur, & Oppugnetur Matrimonium esse Sacramentum?

LUTHERANI, vt Kemnitius p. 2. Exam pag. 1225. Ante Augustini tēpora nec generale nomen *Sacramenti* est tributum *Matrimonio*. CALVINVS *Infl.* 4 c. 14. §. 24. Ante S. Gregorium nemini visum dari *Matrimonium* pro *Sacramento* Bez. in Eph. 5. Nusquam in Augustino & Hieronymo appellari *Sacramentum Matrimonium*.

II. Lutherus Capt. Babyl. *Nusquam legitur aliquid gratiae dari uxorem ducenti. Quam nec signum est gratiae.*

III. Idem. *Matrimonium* fuit apud Infideles, non *Sacramentum*, nec *Sanctum*; & multi eorum sunt meliores fidelibus: ergo non est *Sacramentum* nouae legis.

IV. CALVINVS. §. 34. In *Matrimonio* non est ceremonia exterior posita à Deo ad confirmandam promissionem.

V. Calvinus, Kemnitius. Id appellant *Pontificii* pollutionem apud Magistrum. & Syriciū Papam: At ea nequit esse *Sacramentum*.

VI. *Matrimonium* pugnat cum *Sacramento Ordinis*, quia negant ambo in vno posse consistere: at id absurdum.

VII. Papistis Coitus est pars *Sacramenti*; à quo arcent Sacerdotes. At id absurdum.

VIII. Kemnitius. Durādus apertē negat id esse *Sacramentum*, docetque multis.

AUTOR. Mentitur iniquitas sibi.

AD I. igitur S. Leo I. claruit anno 440 ante S. Gregoriū annis 150. S. Chrysostomus claruit aenae 370. ante S. Augustinum 30. S. Ambr. August. & Hieronymo antiquior: Syricius Papa equalis Ambrosio. &c. Et ii tamen *Matrimonium* appellant verum *Sacramentum*, & docent. S. Leo epist. 92. *Cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt prater sexuum coniunctionem haberet in se Christi & Ecclesiae Sacramentum; dubium non est, eam mulierem Non pertinere ad Matrimonium, in qua docetur non fuisse Nuptiale Mysteriorum, id est, Sacramentum*. S. Ambr. l. 1. de Abraham. c. 7. *Qui sic egerit, peccat in Deum, gratiam soluit, & Sacramenti caelestis amittit consortium*. Syricius epist. 1. c. 4. ait, *Sacrilegium committit, qui viuente transit ad aliam: at peccatum contra ciuilem contractum non est sacrilegium*. S. Augustinus tribuit *Matrimonio* & nomen *Sacramenti*, & rationem, docens id non esse *Sacramentum*, nisi in Ecclesia; Ideoque esse Intolubile. Nomen tamen *Sacramenti* non

ti non vno semper modo accipit; vt sup. notauimus. RATIO quoque fauet docens esse Sacramentum propriè dictum. Vide *Genealog* p 3 q. 23.

DICO AD I. At Iuues Melancht. negat id illi, docens conferre gratiam: Kemnitius, docens esse signum.

AD III. Solum in noua lege Matrimonium est Sacramentum: Etsi quidam sentiant non bene, etiã in Veteri lege fuisse. Illud definiunt Conc. Florent. *Trid. Sess. 24. C. 2.* Et *D. Th. 4. d. 26. q. 2. a. 2.* & Theologi: Fuisse Institutum in officiũ naturæ in statu innocentiae; in lapsu, ad remedium: in reparato in Sacramentum. Nam in statu innocentiae non erat opus gratia Sacramentali; ligatã concupiscentiã. In Lege, *Leu. 18.* restrictio eius facta est ad certas personas; nõ Institutio; Et permiffa erat polygamia & repudium; contraria Significationi Sacramentali. Et, argumenta partis contrariae refutata iacēt. Neq. Matrim. Sacramentum magis polluitur per malos Christianos, quã Baptismus perceptus aut Eucharistia &c.

AD IV. Sacramenta sunt instituta ad Significandã & Conferendã gratiam; non ad Confirmandã: patet *sup. q. 3.*

AD V. Calumnia mendax est in Ecclesiã, & Magistrum, qui id nusquã dicit. Syricius coniugũ adulteria, & Sacerdotum scortationes vocat Sacrilegia: & rectè: *Adhuc ipsi coniuges erubescunt suum actũ Quod coeuntes dicuntur, Apoc. 14. cum mulieribus coinquinati. 1 Reg. 2. Non mundi à mulieribus & in 1. Cor. 7. Qui in carne sunt, vt mulus & equus, Deo placere non possunt. At sancti cõiuges uxores habent tanquam non habentes. Et Virgo est sancta corpore & Spiritu. Et Sacerdotib⁹ dicitur Sancti estote.*

AD VI. Sacerdotes arcẽtur à Matrimonio ob impedimenta matrimonialia functionum Sacerdotalium; non ob Sacramentum ipsum Matrimonii.

AD VII De Copula Quidã sentiũt; eam esse actum & officiũ Matrimonii: Quidã, improbabilius; esse partẽ Sacramenti Integralẽ; sed non Essentialẽ. Vtrique, & omnes docẽt, ideo Matrimonium esse totum ac plenum sine copula. *S. Amb. l. de inst. Virg. 1. 6. Non desfloratio facit coniugũ; sed pactio coniugalis. Aug. l. 1. de nup. c. 11. inter Iosephum & B. V. verum ait intercessisse matrimonium.*

AD VIII. Durandus errauit; inque altera editione se explicat; esse verè Sacramentum; sed non vniuocè; quod logicum est, nõ Theologicum. At hic pretextus erat inanis: vt & eiuldem argutiones vanæ; vt sequitur.

QVÆSTIO CX.

An Matrimonium sit Vniuocè Sacramentum?

L THERANVS Kemnitius obiicit Durandum, hoc negantem. Eiusq; vtitur argumentis istis. I. In Sacramentis aliis, quod exterius agitur, excedit rationem naturalem; nec potest reddi causa, nisi per lumen fidei. At quod in matrimonio exterius agitur naturalem causam habet; quam ethnicus, videns contractum, reddere posset; in aliis non posset. Ergo non est vniuocè Sacramentum. II. Sacramenta cætera consistunt in re sacra extrinsecus applicata; idq; præsentibus. At tale nihil, aut nõ eo modo, applicatur in Matrimonio. Ergo III. Cætera Sacramenta conferunt gratiam; hoc non; aiunt Canonistæ, & Magister 4. d. 2. Quia licitè fit matrimonium cum pacto pecuniæ; at hoc in Sacramẽto illicitum & Simoniacum est. Deinde Matrimonium non confert primam gratiam, sc. remissionem peccatorum; nec secundam, sc. augmentum gratiæ. IV. In cæteris Sacramentis Ordinatio Ecclesiæ vim præcepti habet, sed non de necessitate est Sacramenti; at in hoc ordinatio Ecclesiæ est de necessitate Sacramenti; vt de gradibus consanguinitatis, de præsentia parochi, &c. V. Cæterorum Sacramentorum capax nemo est absq; præuio Baptismo; at etiam non baptizati sunt capaces Matrimonii: ergo non est propriè Sacramentum.

Zz Av.

AVTOR. Matrimonium est Vniuocè cum cæteris verè & propriè Sacramētū.

DICO AD I. Falsā minor. Nam nō quolibet Vnio viri & fœminæ, quæ videtur, exterius illud est; sed illa Insolubilis tum conuenientib⁹, tum Magistratui: illa ciuilibus intelligitur; hæc Sacramentalis solum fide capitur: quia ista est corporū; hæc animorum cum gratia data, & necessaria.

AD II. Deratione Sacramēti est vt aliquid sit Signum practicū gratiæ; non vt res aliqua foris applicetur: Et ita quodque Sacram. habet quid propriū sibi; non tamen idcirco non sunt Vniuocè Sacramēta. Sic placuit Institutori. Et quia Matrim. cōsistit in Cōfessu fœligārium; ideo ipsi sunt Ministri Sacramenti huius; nec egent alio absolutè.

AD III. Paucis Canonistis aduersatur Cōmunis omnium consensus: apud Nauar. in *Enchir.* c. 19. n. 22. Aduersantur & Theologi. Nam in genere gratiagram faciens habet etiā vim peccata delēdi, & ab omnibus cōfertur Sacramentis: at in specie ad Principalē finem instituta sunt alia; vt tribuant Remedium peccatorum, & gratiam adiutricem: vt Bapt. Quædam in remediū tantum, vt Matrimonium: Quædam in gratiam tantū augendā. Et sic Magistrū exponit D. Thom.

AD IV. Ecclesia nil potest ordinare quoad essentialia Matrimonii, vt Diuina: at potest quoad personas, quæ sunt prærequisitum fundamentum essentialium: vt quæ sint legitimæ personæ. &c. vt in Euch. qualis panis requiratur. &c.

AD V. Quidā putant coniuges conuerso post Bapt. debere renouare cōtractum: Alii eorum matrimoniū post Baptismum hoc ipso fieri Sacram.; nisi alter conuerti nolit: tunc est solubile.

Quæ sit Materia & Forma Matrimonii?

LUTHERANVS Kemnitijs negat, cum Melch. Cano, Matrimonium esse Sacramentum; quòd eius materia & forma nequeant demonstrari. Canus vult verba Consensus contrahentium efficere matrimonium: at Verba solennia Ecclesiastici constituere Sacramentum. Quidam sentiunt verba consensus contrahentium esse materiam & formam: Alii, Personas esse materiam; Verba, formam.

Kemnitijs ait Groppero formam esse illa Matth. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet; Ideo inter nos non constare de materia, forma, ministro.

AVTOR. I. Dum fit matrimoniū, eius essentia cōsistit in verbis mutui cōsensus, vt in forma: Personæ verò sunt materia circa quam. Ita D. Th. 4. a. 26. q. 2. a. 1. Dum factum est, iam ipsa permanēs coniugum societas est, signum externū: vt Euch. parmanens, &c.

Affingit autem id Kemn. Groppero, qui solū ex iis, Matth. 19. colligit formam; nō ipsa esse dicit formam. Constat igitur nobis certa & materia, & forma, & minister idem, qui materia; Sicut vèdens seipsū est minister venditionis, & res vèdita.

II. Canus autē errat. 1. Quia sic è S. Scriptura doceri non possēt forma & minister Sacramenti; sed solū matrimonii: nā de hoc solo habetur in ea: at illud absurdū est & absonū: ergo idē est vtriusque minister & forma. 2. Conc. Flor. & Trident. oportuisset discrimini isti assignāse ministrū &c. Sed ea nō agnoscunt discrimē inter matrim. & Sacramētū apud Christianos. 3. Cōmunis Theologorū id nesciuit vnquā; estq; Can^o omnino singularis nouitatis inuētor. Ac licet Theologi in diuersa discedāt quoad materiā; quoad formā tamen & ministrum consentiūt. 4. Matrimonia Christianorū si continent in se vinculū insolubile; ergo sunt Sacramētum: Si non id continent.

nent; ergo erunt solubilia; & non erunt Sacramentum: polygamia licebit: at hæc absurda: Ergo.

QVÆSTIO CXII.

An Polygamia sit licita Christianis?

LVTHERVVS Kemnitius par. 2. Exam. pag. 1226. ait nos cum Montanis prohibere polygamiam successivam, id est, successivè plurium: Quod secundas nuptias non benedicimus, ceu prostitutioni & fornicationi; Teste Decreto Gratiani. can. hæc rat. 31. q. 2.

II. LVTHERVVS de Bigamia propof. 63. Nota sunt iura Mosaicæ, quæ cogunt plurimum esse uxorum virum, quæ non sunt magis abrogata, quàm reliqua; sed libera, nec prohibita, nec præcepta. Exemplo Abraham, ait in Genesin.

ANABAPTISTÆ sequuntur Lutherum, teste Kemnit. pag. 1229. ubi rectè damnatos ait à Concil. Tridentino.

AVTOR. I. Polygamia successiva, licita & iusta est; cōtra Montanistas: teste S. Scriptura in meo *Antichristo* p. 3. q. 44. 2. Concil. Nicenū can. 8 iussit Novarianos nō recipi in Ecclesiā, nisi prius communicarint cū secundò nuptis, aut sepi. Accedit S. Patrū consensus. Secundis tamen nuptiis nō benedicimus; quod prior benedictio non expiret. Ita S. Patres. Canonū verò Collector Gratianus vixit ante 1200. annos & apertè contrariū dicit, quàm ei Kernn. affingit. *Bell. cap. 9.*

II. Polygamia cū plurib. simul vnus est à Christo abrogata, ac vetita: patet in Antichristo ex S. Scriptura. 2. Deinde, Iure Euāgelico vir & fœmina pares sunt quoad fidē & debitum. 1. Cor. 7. *Vxori vir debitum reddat, et vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter. è contrā.* Ita alter se tradere nequit alii sine iniuria comparis: Absurdus tamen est, mulierem plures habere viros.

3. Quia Polygamia pugnat iuri naturæ, & rationi Matrimonii. Huius n. fines sunt quatuor: 1. Proles susceptio & educatio: 2. Societas domestica: 3. Remedium concupiscentiæ: 4. Sacramentū

Christi & Ecclesiæ: His inimica Polygamia est. 4. Deniq; nulla gens vnq̄ inter Christianos reliquit exemplū polygamie: Quod si exēplo Patriarcharum libera sit; cur exēplo caruit & imitatione?

Volunt autē quidam, vnā Patriarchis vxorē fuisse, cæteras concubinas: Alii singulas veras vxores extitisse: quod probabilius est & communius.

QVÆSTIO CXIII.

An Matrimonium consummatum sit solubile quoad Thorum solū permanente Vinculo?

LVTHERVVS l. Capt. Babyl. de matrim. Melancthon in *Loct. de Coniug.* Kemnitius p. 2. Exam. Gc. aiunt esse: sed simul quoad & Thorum & Vinculum; non autē quoad thorum solū. Kemnit. etiam reprehendit Ecclesiam, quæ soluit manente vinculo.

SVADENTISTIS. I. CALVINVS, BEZA. &c. Kemnitius pag. 68. *Definitio illi Diuortii, quod sit separatio Matrimonii quoad thorum, manente vinculo, noua est ex Paulo male intellecto: Præcipio non ego &c. ubi loquitur de misso diuortio ex leuib. vixis: non de iusto, in causa fornicationis.* 2. Idem. Christus, Mat. 5 & 10. dimissionem coniugis, nisi propter fornicationem, pronunciat esse illicitam; Contra Pontifici decernunt, præter fornicationem, multas alias causas, propter quas liceat. 3. Christus ideo prohibet dimissionem, extra fornicationis causam, quod sit periculum Vstionis. *ed de hoc ij non sunt solliciti.* 4. Pontificia separatio Vinculum multis modis soluit. Nam quid sit Vinculum, scriptura docent. Adhæret bit vxori. Faciamus ei aut. Mulier non habet potest. Iterum conuenite, ne. &c. Sunt vna caro. &c. Hac omnia soluunt. Ergo separant, quod Deus coniunxit.

AVTOR. I. Matrimonium Infidelium solubile est etiam quoad Vinculū. 1. Cor. 7. *Si infidelis discedit, discedat.* Vide Antichristum p. 3. q. 45.

II. Matrimonium Consummatum Fidelium est solubile solū quoad thorū; non quoad vinculum. Idque duabus de causis: 1. Ex Consensu mutuo, ob statū altiorem ad eundē, scil. religionis. 2. Si ne consensu, ob crimen Adulteriū, Infidelitatis, & Peccati ineuitabilis. Patet in meo Antichristo Scripturis. Ita Trident. *Seß. 24. Can. 8.* 222 No-

NOTA. I. Viro & vxori par est libertas diuortium faciendi. 2. Et quoad thorum possunt autoritate suapte separari ob certum adulterium: quoad Cohabitationem verò opus est iudicio Ecclesiæ. 3. Separatio tamen ob adulterium sit illicita; 1. Si vxor sit vim passâ. 2. Si vterque coniux sit adulter: 3. Si post cognitum adulterium rem cum compare habuerit: 4. Si autor coniugi fuerit ad adulterium.

DICO AD I. *Aug. l. 1. de adult. cõiug. c. 1. 2. 3. 4.* distinguit verba Pauli; quòd loquatur de separatione iniusta ibi: *Præcipio vxorem à viro non discedere. De iusta ibi: Quod si is decesserit, manere innuptam.* Errant igitur Luthero-calvinistæ locum totum de Iniusta exponentes sola.

AD II. Et verò sunt plures. Nam ibidem *Mat. 19.* posita causâ fornicationis; promittit centuplum dimittenti⁹ vxorem, & sequentibus Christum. Item, *1. Cor. 7.* ob infidelitatem fieri discessionem posse permittitur. Itaque sententia Christi sic intelligenda est, vt non pugnet cū Christo, & Paulo. Ratio: quia dimissio potest solum fieri ob crimina in damnum comparis vergentia: aut ob maius bonum. Fornicatio enim opponitur directè fidei matrimoniali: cætera crimina solum per accidens. Deinde liberat comparem ad omnem vitam à debito reddendo: alia crimina non liberant.

AD III. Quia iusta est dimissio ob fornicationem; ideo periculum dimissioni non imputatur dimittenti iustè. Ex duobus enim periculis minus eligendum est: at alienum nocentis censetur minus proprio innocentis.

AD IV. Ista, de quibus Scripturæ,

non Vinculum ipsum efficiunt; sed ad illud consequuntur: alioquin longior peregrinatio esset prohibita. Vinculum autem est obligatio, quâ alter fit alterius proprius in omnem vitam.

QVÆSTIO CXIV.

An Fidelium Matrimonium Consummatum sit solubile quoad Vinculum?

LUTHERVS *l. Capt. Bab.* statuere nil audeat; optat tamen definiiri, Non ab Episcopis, sed duobus doctis & bonis. Licetè solui etiam Vinculum ob vel Fornicationem, vel de eadem absentiam alterius: Sic anno 1520. At anno 1523. *comment. in 1. Cor. 7.* Licetè solui ait, si alter sit ethnicus, aut falsus Christianus, aut rixosus, aut ad quodcunq; peccatum indurat, aut pauper sit, aut amici conunctos noluit BRENTIVS *in Mat. 19.* Quoties alter alteri non est commodus; aut quacunque de causâ sibi displiceant.

MELANCHTHON *in Locis*, Licitum vult ob fornicationem, aut si alter iniuste discedat ab altero. CALVINVS *Inst. l. 4. c. 19. §. vlt.* ait tyrannicam legem esse, quæ non permittit solutionem Vinculi ob adulterium aut Infidelitatem, Kemnitius sequitur Calvinum. ERASMVS anno 1515, docuit licere ob fornicationem etiam vinculum solui: Sic & Caietanus, & Catherinus: Qui duo tamen se submiserunt Ecclesiæ. Licere tamè maxime volunt in fonti.

SVADENT istis, quæ ex omnibus collegit Kemnit. 1. Lex innocentem nubere alteri vetans priuat iure suo citra culpam. 2. Diuortium, à Christo concessum ob fornicationem, si tæ laqueus in fonti, qui vritur. 3. *Mat. 19.* quæritur de dimissione quoad Vinculum, non quoad thorum: nam solum illam norant, qua ducere aliam licebat. *Deu. 24. l. eu. 11. l. 1. 3. Ezech 44.* Ergo, qui dimisit ob fornicationem, & aliam ducit, non machatur. 4. *Præcipio non discedere:* subaudi, nisi ob fornicat. Si discesserit, iniuste & non ob fornicat. tunc Manere innuptam: ergo si iuste ob fornicationem discesserit, nub. re potest. & c. *Bellarmin. c. 17. §. Mat. 5.* Generalis sententia est: *Qui dimiserit vxorem*

rem, sc. iniuste, exceptâ fornicationis causâ quæ iusta est; facit eam infontem mœchari. & qui dimissam fontem seu infontem duxerit, adulterat: Ideo trāsire ad altera vota licet infonti: non licet fonti, in pœnam. Et loca *Mar. 10. Luc. 16.* quæ silent de fornicationis causâ, debent exponi per Matthæum 19, quod liceat ob fornicationem & dimittere, & ducere aliam. 6. Verba, Rom. 7. & 1. Cor. 7. *Vinente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Quia ligata est: hæc generaliter capienda sunt; non in casu fornicationis, ait Caietanus, Calvinus, Erasmus, Bucerus, Kemnitius. &c. q. d. Generaliter mors est expectanda in diremptione Vinculi, non autem in Dimissione.

AUTOR. Theologis *Diuortium* est separatio matrimonii consummati quoad thorum aut Cohabitationem, manente Vinculo: *Repudium*, soluto vinculo. Iuristis *Repudium* est seu sponsæ seu vxoris: *Diuortium* solius vxoris. Theologis factum ob fornicationem diuortio, nubere neutri licet, ob permanens Vinculum. 1. Ita S. Scriptura in meo *Antichristo p. 3. q. 45.* 2. Ita Traditio singula per sæcula S. Patrum. Clemens in Can. Apost. can. 43. Vide *Bell. c. 16.* 3. RATIO. Quia Matrimonium est signum coniunctionis Christi cum Ecclesia in vinculo insolubili: ergo & ipsum est tale: Sic *Aug. l. de bono coniug. c. 7. 15. 18. 24.* 2. Si liceret, liberis pater fieret vitricus, viuâ matre, ait *S. Ambr. in Luc. 16.* 3. Repudiis innumeris fiet et porta ait *S. Hier. in Matt. 19.* 4. Vbi lex prohibēs fontem dimissum nubere? Soluto vinculo quid cum prohibet magis, quàm infontem? Nec ethnici, vbi discipula vige bat, repudium permittebant, teste *Tertull. in Apolog. c. 6.*

DICO AD I. Lex ea est Christi, non Papæ: & priuat infontem sine culpa quidem; sed non sine causâ.

AD II. Infontem, si cōtinere nequeat, lapsè ignoscat, & retineat eā in remediū: nā dimittere non tenetur. Non autem videri durum debere, culpis ignoscere cōparis, docet *S. Aug. vbi supr.* Sin' eam retinere non licet; ecce remedium, *Matt. 2. Petite, & accipietis donum continentię.* Quid si vxor in morbum incideret perpetuum? aut ab hoste abriperetur? &c. ita Augustinus.

AD III. Istud: *Nisi ob fornicat.* Si Exceptiue sumatur, tunc sermo est de dimissione ob fornicationē, persistente vinculo: licet Pharisei interrogarint de dimissione quoad thorum et vinculum. Nam in Vinculo sunt duo: Dimissio, & Potestas ducendi aliam: illam Dominus concessit ob fornicationem: at hanc omninō sustulit, Si verò Negatiue accipiat, cum *Aug.* tunc damus loqui Dominum de dimissione quoad vinculum; sed negamus eam in causa fornicationis.

AD IV. Loquitur de discessione solum ob iustam causam; alioquin si daret optionem, pugnaret secum ipso, & cum Euangelio.

AD V. Si prohiberetur nubere in pœnam; & tamen soluta esset à vinculo; nubēs non mœcharetur, etsi matrimonium fieret irritum: quod absurdū. Neque per Matthæum exponuntur sequentes Euangelistæ: iste enim ante hos scripsit & Marcus Romanis, quæ eis Petrus; Lucas Gentibus, quæ Paulus eis prædicarat: non vt supplerent in eo; sed vt pseudomatthæum redarguerent.

AD VI. At plana esse verba dicit *S. Aug.* Nec Apostolus vnquam addidit exceptionem. Ei contentiunt *S. Patres,* & ratio. Quia docere intendit legem

obligatio ad legem, donec vel Lex abrogetur, vel coniux moriatur: ita morte Christi factum, & Lex mortua est, & homines in alium translati sunt statum, ceu mortui legi veteri.

QVÆSTIO CXV.

An, & Quæ sint Impedimenta Matrimonii?

LVTHERO-CALVINIANI promiscuè, Lex parte Consensus impedimenta matrimonium contractum Dirimentia admittunt tria, Errorem, Conditionem, Coactionem: Addunt Defectum consensus paterni. Ex parte Personæ, duo simpliciter: Impotentia reddendi debiti, & Ligamen: Duo non simpliciter admittunt, Cōsanguinitatem, & Affinitatem; sc. quoad Gradus in Leuitico designatos: cætera reiciunt, ac damnant. *Melanche. in Locis tit. de Cōugio. Lutherus serm. de Matrim. Duodeniginti causas in suo Iure effinxit Papa, quibus omnibus matrimonium vel dissipet, vel impediatur: Quas tamen ferè omnes & reicio, & condemno.*

AVTOR. Impedimenta sunt duplicia: 1. Impedientia; sed non Dirimentia; quæ aduersantur Matrimonii, non Essentiæ, sed Solennitati, vel accidenti. Quæ sunt duo:

Ecclesie Vetitum; nec non Tempus Fariatū, Impediunt fieri, permittunt facta teneri

2. Impediētia & Dirimentia, quæ Essentiæ Matrimonii aduersantur sic, ut cū iis nunquam sit verum matrimonium. Hinc contractum de facto, non de iure irritum reddunt. Sunt ea XII.

Error, Conditio, Votū, Cognatio, Crimen, Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamē, Hone-
Sifis Affinis, Si fortè coire nequibus. [Itas,

Hæc socianda vetant connubia; facta re-
tractant.

Essentialia autem matrimonii sunt tria, 1. *Consensus*, ut causa Efficiens qui ponit Intentionem: 2. *Cum Signo expres-*

sus, ut Formā; quod tale est, qualis Consensus verus, aut falsus: 3. *Inter Legitimas Personas*; quæ sunt Materia. Ex parte Consensus est Ignorantia personæ, vel conditionis; & Coactio. Ex parte Personæ, cætera accidunt omnia.

Porro nos de iis solum, quæ controvertunt Aduersarii.

QVÆSTIO CXVI.

An Consensus parentum requiratur necessarium ad Matrimonium Ratum?

LVTHERS Serm. de Matr. Si ex Matrimonio citra consensum parentum contracto, sit nata proles; firmum esto matrimonium. Si nendum sit nata in potestate parentum erit confirmare vel irritare. 2. **ERASMVS** in Dialogo de matr. *Inscis parentibus contractum, nec Natura sensus adprobat; nec Veterum leges: nec Moyses ipse; nec Euangelica, aut Apostolica doctrina,*

3. **BUCERVS** in Mat. 19. optat reuocari in vsum leg. s. ciuiles, quæ vetēt contractas absq; parentibus. 4. **BRENTIUS** in Catech. iubet in eo stare iudicio magistratus: quidd sint casus, in quibus consensu parentum nil opus. Sic & **KEMNITIUS**. **CALVINVS**. &c

SVADENT istis, quæ collegit **Kemnitius** p. 2. *Exam. pag. 1273. ex prædictis.* 1. *Quia Pontificii quidam, ut Gropperus in Inst. Colon. affirmant requiri consensum.* 2. *Talis esse debet coniunctio, ut eius autor esse Deus possit. Nam, Mat. 19. Quod Deus coniunxit. &c. At Deus non est autor illius, quod contra eius præceptum contrahitur. Nam in quarto Decalogi iubentur liberi obedire parentibus: Idq; exponitur Col. 3. Filii obedite parentibus PER OMNIA. Proinde Istud Relinquet homo patrem, &c. Et adhærebit uxori, intelligi debet de matrimonio consummato. Sic lex Dei Exo. 22. Deut. 22. Item, Num 30. Si puella quid vouit in scio patre, hic irritare potest: ergo & sponsonem matrimonii Deniq; Deus mediante præcepto iungit duos, sine quo Medio nulla est coniunctio.* 3. *Iura Ciuilia irritant sic cōtracta: quæ aiunt; Ciuilis & naturalis ratio suadet hoc fieri: in tantum, ut iussus parentum præcedere debeat.* 4. *Ius Canonicum sæpè iubet idem.*

AV-

AUTOR. I. Solo parentum consensu, inuitis liberis, fieri matrimonium nequit. Ideo Gen. 23. *Vocemus puellam, & inquiramus eius voluntatem.* Sic & Ius Canonicum. Sic **RATIO:** Quia eorum consensus requiritur, qui formam matrimonii pronunciant: *Ego te accipio in meam, meum.* Hæc enim falsa foret absque consensu contrahentium.

II. Solo prolium consensu, in sciiis aut inuitis parentibus fieri matrimonium ratum valet; nec parentes seu Magistrat⁹ id irritare valet. **1.** Sic Esau, Gen. 26. duxit duas, & Gen. 28. duxit & tertiam: & tamen eas Scriptura vocat *Vxores*, nec inuiti parentes irritarunt. Iacob, Gen. 29 30. in sciiis parentibus legitime superinduxit tres alias, Tobias, cap. 7. in sciiis parentibus duxit Saram; nec Angelus eum monuit paterni consensus. **2.** Sic Ius Canonicum. **3.** Sic **RATIO:** Quia nihil Essentialium deest, non Ministri interio, non Materia, non Forma. Consensus autem plenus est, cui est arbitrii Libertas, & Maturitas consilii non necessaria: subiectio sub parentibus nil obstat, nec adimit libertatem arbitrii. **4.** Coniugium seruorum, inuitis Dominis, est firmum: ergo magis liberorum: ac tamen si Ius gentium induxerit seruitutem, impotens tamen fuit ad ius illud seruis adimendum. **5.** Lutherani volunt Consummatum valere, ut *Luth. Melanch.* at copula nec addit prudentiam, nec eximit à patria potestate: ergo solum arbitrium eorum sufficit. Deinde; si iure fuit consummatum; ergo & iure contractum fuit: Si non iure consummatum fuit; ergo nec iure potest irritari. Nec stuprum Virgini factum, efficit matrimonium: *Exod. 22.*

II. Proles in sciiis vel inuitis parentibus, sine iusta & rationabili causa contrahentes, peccant, ut inobedientes, nisi parentes iniuste resistent. Quia horum est liberis prospicere; ut, Gen. 24. Abraham Isaac. Exo. 34. Patentibus præcipitur: *Filiam tuam non dabis filio eius Cananæ.*

Dico Ad I. Gropperus loquitur de clandestino matrim. facto in sciiis parentibus, & Ecclesia; idque malè negat esse Sacramentum; non negat tamen esse matrimonium. Et Groppero vni omnes opponimus Theologos præcos & novos.

Ad II. Ista probant, liberos sic contrahendo peccare; non autem non fieri matrimonium verum. Deus verò est autor matrimonii, cuius adest materia, forma, & minister, cum intentione prolis gignendæ. &c. Ac licet non adfit autor Deus ex parte contrahentium cum peccato, adest tamen iusto contractui & Sacramento. Quartum verò præceptum est ad mores formandos, non ad Sacramenta ministranda. In *Deut.* & *Exod.* agitur de futuro matrimonio, non de contracto. *Numer. 30.* agitur de impuberibus, quæ non plenum est iudicium. Media Matrimonii valent eò, ut sit gratum Deo; non ut sit ratum ac verum in se.

Ad III. Ius naturæ docet, plures debere subiici parentibus; non tamen ideo docet inualidum reddi matrimonium.

Ad IV. Iura Canonica militant contra Luthero-caluinianos. Vide *Bell. c. 20.*

QVÆSTIO CXVII.

An Votum, & Ligamen inhabilitans ad contrahendum?

LVTHÉRVVS, l. cap. Bab. c. de matr. Ligamen Sponsaliorum dirimit sequens cum alio matrimonio, iure diuino.

SVA-

SVADET istis. 1. Qui Sponsalia contraxit, iam non est sui iurū; Ergo non potest se alteri dare. 2. Deum Prohibet, ne quis in negotio fratrem circumueniat; quod seruandum est supra omnes humanas traditiones. 3. Si Votum Religionis facit alienum; cur non etiam fides data & accepta? Cum hac sit præcepti, & fructus Sp. sancti, Gal. 3. Illud autem arbitrii humani. 4. Licet uxori virum suum repetere, voto religionis nil obstante facto. Ergo & sponsa suum sponsum repetere licet, etiam copulā secutā cum alio.

AUTOR. Simpliciter inhabilitant ad matrimonium quatuor: *Votū solenne*, *Ordo sacer*, *Ligamen cum vxore ducta*; & *Impotentia coeundi*. At *Votū simplex Continentiæ* impedit contrahendum; Quia est licitum, *Ecl. 5 Deut. 23*, *Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere*. at reddi nequit in matrimonio: Ergo factum licitè, seruandū est debitè; impeditq; cōtrahendum. 2. Quia *Votum simplex* nō facit statum certū, nec mutat: vnde nec ad id seruandū cogi potest per viā iudicii, sed per modū correctionis. Vide *supr. p. 2. q. 60. 61. & c.* Et in *Antichristop. 2. q. 27. & p. 3. q. 46.* II. *Votum simplex* non dirimit Matrimonium post id contractū: id quod nobis assentiuntur aduersarii. Quia non transfert dominium sui in alium; vnde se alteri donans, ratè donat, Quò magis post sponsalia cōtrahi cum altero potest; licet peccetur. III. *Volū Solenne* Dirimit Matrimonium post votu cōtractum. Quia sic antiqua *Concil. Toletanum I. Can. 16. an. 400. celebratū. Chalcedonense Generale*, & plura deinceps vsq; ad *Tridentinum*. 2. Sic & *Decreta Pontificum*; vt an. 385, *Siricius epist. 1. c. 6. an. 402. Innocentius l. ep. 2. c. 12. Gelasius. & c.* 3. Sic *Patres. S. Cyp. l. 1. epist. 11. & c.* IV. *Matrimonium* dirimitur à *voto solenni præcedente*; idque iure diuino, naturali, & Ecclesiastico. Quia *Votū solenne* est sui traditio de præsentī in perpetuum obsequium Christi; differtq; à simplice

voto, vt matrimonium à sponsalibus: At iure diuino & naturali dare nemo potest alteri, quod suum non est. Negant tamē *Canonistæ & Scotus* sic differre vota illa; quòd S. Scripturis nequeat conuinci.

V. *Ecclesia* potuit iure positiuo statuere hoc impedimentum *Dirimens*: Quia iam olim id ita statuit in *Conciliis, Decretis, & Consensu S. Patrum*. 2. *Inhabilitare personas* ad matrimonium, non est mutare *Sacramenti essentiā*; *Declarare autem contractus legitimos* aut illegitimos, *personas habiles* vel *inhabiles*, proprium est *Ecclesiæ*: Nam *Luc. 10. Qui vos audit, me audit. Matt. 16. Tibi dabo Claves. & c. Ioan. vlt. Pasce oues meas.* 3. In *Veteri Testamento* præter *ius diuinū & naturale* erant *leges iudiciales & ceremoniales*; quas antiquauit *Christus*: itaq; & in *Ecclesia* præter *ius diuinū & naturale* oportuit esse *leges Ecclesiasticas*, Non minus quàm *Politiciæ* sunt de actib⁹ humanis: *Matrimonium* verò est *cōtractus ciuilis* in *Sacramentalis*: vnde disponere de eo potius est *Ecclesiæ*, quàm *Politiciæ*. 4. Quia *uouentes solenniter statum ad eū altiorē*; à quo ad *inferiorem* reuerti absurdum est; quin & *scandalosum* *professionem publicā publicè infringere*: Quare *subiectos Ecclesiæ* hæc cogere ad *votum reddēdu* potest; arcereq; à *cōtrario*.

DICO AD I. *Desponsatio* non est *donatio vlli facta*; itaq; *relinquit hominē sui iuris*. II. *Peccat post sponsalia contrahens cum alio*; *contractum tamē non dirimit*. AD III. *Vouere, & Desponsare* est cuiq; *liberum*: at *Votum seruatu* est *necessarium*, ob *statum*: *Desponsatio autem nō seruata* inducit *peccatum*; non tamen ideo *dirimit contractum insolubilem*. AD

AD IV. Vxor repetit, quod habet proprium: sponsa verò nondum possedit.

QVÆSTIO CXVIII.

Impediantur, an Dirimantur Matrimonia per Crimen, & Disparitatem cultus?

LUTHERVS in *Capt. Babyl. Melanch. in Locis. &c.* carpunt Ecclesiam, quòd adulterium cum homicidio ponant esse impedimentum dirimens matrimonium subsecutum. Quia Dauid, 2. Reg. 11. duxit Bersabæam post adulterium & homicidium.

AVTOR. Qui aliam adulterat, postea cum ea contrahens, habet impedimentum, dirimens contractum matrim. Item, qui viuo compare sibi spòdet matrimonium. Item qui coniugem alterius occidit, vt alteri nubat. Quia sic sanxerunt Concilia, & Papæ.

DICO AD Dauid: Quia hoc impedimentum est de solo iure Ecclesiastico, non diuino: ideo non impediēbat contrahendum, nec dirimebat contractum. Neque forsam iam nunc dirimeret; quia Bersabæa vt cōsensit in adulteriū, non tamen in homicidiū, vt de quo nesciuit.

II. LUTHERVS *ibid.* Cultus disparitatem negat dirimere aut impedire matrimonium fidelis cum infideli seu non baptizato, seu baptizato. Quia Deus id non prohibuisse legitur: nisi Monica nuplit infidei. Melancthon in *Locis* ait, bono id animo ab Ecclesia prohibetur; sed velle minus rigidè obseruari.

AVTOR. I. Fideli cum infideli aut heretico cōtrahere nō licet. 1. Sic Scriptura in *Antichristo* p. 3. q. 46. 2. Sic Concil. Chalcedonense, an. 541. Agathense anno 506. &c. 3. Sic Patres, Tertull. Amb. August. 4. Ratio. Quia id multa affert incommoda, vt periculū apostatadi: at Eccl. 3. *Qui amat periculū, peribit in illo*: discordia, scandalum, prolis educio mala. &c.

II. Cōtractum tamen tale nō est irritum iure vllò Dei, naturæ, aut Ecclesiæ. Nam, etsi 1. Cor. 7. permittatur discessio fideli, ab infideli nolēte conuerti; tamen cōtrahere nō prohibetur cum tali in spe

conuersionis. I. Quia id nō tollit omnino fidē matrimonij, etsi quodam modo impediāt. 2. Sic Iacob duxit idololatras, Ioseph Ægyptiā, Moyse Æthiopiā, Esther Assuerum, Salomon alienigenas, Dauid filiam regis Gessur. 2. Reg. 3. Monica infidelem. &c.

III. Idem tale Matrimon. non est etiam impedimentum Dirimens vllò iure Diuino positiuo. Nā illa: *Tantum in Domino*; Et, *Nolite iugū ducere cum infidelibus*; probant solum Matrimon. non esse contrahendum. nō autem, quod sit irritum. Irritatio proinde, 1. Esdra 9. 10. facta fuit iudicialis, nō naturalis; ideo lex vetus talia matrimonia cum infidelibus vetabat, facta, nō irritabat. Idē de Cult^o disparitate est iudiciū; factū tenet; etsi fieri vetetur.

IV. Matrimonium fidelis cum nō baptizato infideli est irritum, ex more Christiano, vim legis obrinēte. Sic n. iam ab 400. annis habitum est in Ecclesia 4. d. 9. Gratian^o 28. q. 1. Theologi & Canonistæ. *Dispensare* tamē Papa potest, cum non sit præceptum vel diuinum, vel naturale.

DICO AD Lutherum & Melancthonem, &c. Exēpla legis naturæ, aut Mosæicæ nil præscribunt hac in re Christianis: quia *Vel* nō faciebant in legē naturæ; *Vel* conuertebantur infideles; *Vel* apertè redarguuntur, vt Salomon; *Vel* ignorantia, & consuetudine praua excusantur.

QVÆSTIO CXIX.

Quota Cognatio Impediat, Dirimatue Matrimonium; & quo Iure.

I. WICLEVS 4. *Trialogi. c. 20* Cognatio in primo gradu recto solum, non in transuerso prohibet vt fratres & sorores inire matrimonia possint licita; teste Th. Wald. tom. 2. de *Sacram. c. 134.*

II. LUTHERVS in *Capt. Babyl. &c.* Bucerus in *Mat. 19.* Solos cognationis gradus, *Leuitici cap. 18.* expressos, prohiberi, primum & secundum; ceteros, vt confictos, reiciendos.

III. MELANCHTHON. in *Locis tit. de Coniugio*. Kemnitius *par 2. Exam pag. 1230*. Et illos in Leuitico, & alios in Ecclesia antiqua rectè prohiberi: quòd naturalem iustitiæ normam contineant: Modò non obligent ad peccatum, sed libertatem conscientie relinquant.

I. V. BRENTIUS in *Conf. Wirsemb. & in Apolo eiusdem*, vult in his seruari solum legem Ciuilem Imperatorum. Idem in *Comment. in Leu. 18.* afferit, 1. Legem diuinam Leuitici nil ad christianos pertinere, 2. Solum Legislatoris esse, constituere gradus, 3. Moysen, Papam, Cæsarem de iis statuisse; ac nihil simpliciter admitti posse. 4. In quibus gradibus tres ij consentiunt; eos censeri esse legis naturæ, 5. Seruandam p̄ cetera esse Consuetudinem cuiusq; loci, ad arbitrium prudentium.

V. CALVINUS in *Inst. l. 4. c. 19. §. ult.* reprehendit Ecclesiam, quòd gradus prohibuerit præter morem Gentium, & Moysi politiam: & excogitarit cognationem spiritalem. BEZA *lib. de repudiis* distinctius: 1. Gradus supputandi modum Canonistarum absurdum esse. 2. Gradus Leuitici seruandos iure diuino. 3. Collectos, à simili item. 4. Itemque Leges ciuiles.

AUTOR. I. Cognationis gradus bene supputat ius Ciuile, vt sint tot gradus, quot personæ à stipite, in ordine recto: in quo nō differt à iure Canon. At in Trāuerso numerat à secundo, qui est fratrum plurium; nam vnus dicitur filius, nō frater. &c. 2. Ius Canonic, melius supputat ab stipite: Quia *Cognatio est vinculū ab vno*: ideo gradus optimè sumitur ab illo vno: Hinc quot personæ numerantur à stipite exclusiue, tot & gradus sunt. Iura Graduum sunt ista:

1. *Recta est Transuersa in gradu 1. Irritat iure naturali.*
 2. *Corrā. Recta solius in gradu 2. minimum vetat iure naturali.*
 3. *Veriusq; in gradu 1. 2. 3. irritat iure Ecclesiastico.*

2. *Affinitas lineæ Rectæ in gradu 1. minimum vetat iure naturali:*

At certè vetat in primo transuersæ iure eodem. In Vtriusque gradu 1. 2. 3. 4. irritat iure Ecclesiastico.

3. *Paternitas & Compaternitas* irritant iure nouo Trident. olim etiam Fraternalitates irritabat.

QVÆSTIO CXX.

An omnia præcepta Leuitici de gradibus Cognationis sint de iure nature?

LUTHERVS, BUCERUS, MELANCHTHON, KEMNIT. CALVINVS, BEZA. &c. affirmant omnia esse Naturalia; ac proinde indispensabilia.

SVADENT istis. 1. Melanch. Brent. &c. Deus, *Leuit. 18. & 20.* ait, se puniturū Palæstinos ob incæsta connubia, quæ ibidem prohibet vt abominationes: Ergo sunt legis nature, non Iudicialia; vt quæ gentes obligabant. 2. Paulus incestuosum Corinthiū puniuit: ergo tenebatur lege naturali & Christiana; non Iudiciali. 3. Baptista confirmauit legem Leuitici *Mat. 14. Mar. 6. Non licet tibi, Herodi ethnico, habere uxorem fratris tui.* 4. Pœnæ Leuitici grauissimæ indicant legem esse naturalem, vt necari, filiis orbari, excludi aditu templi. 5. *Brentius.* Moyses & Cæsar conueniunt in prohibendis gradibus multis: itaq; lex prohibens est Naturalis, non Iudicialis. 6. S. Augustinus videtur gradus Leuitici omnes reducere ad Decalogum. Ergo.

AUTOR. I. Non obligant iure Diuino Christianos præcepta omnia graduū in Leuitico; quia non sunt naturalia omnia: sed quædam Iudicialia.

Naturale autem præceptum prohibitorium trifatiā capitur. 1. De re intrinsecè mala, vt mētiri, moechari. &c. De re mala semper, nisi in extrema necessitate: vt tollere alienū inuito Domino. 3. De re mala absolutè sumpta, quæ tamē mutatis circumstantiis fieri bona possit: vt occidere hominē. Hoc tertio modo præcepta naturalia habēt vim legis, si agatur de re nudè sumptâ; sec⁹ desumpta cū circumstantiis, sic enim res eę mutabiles sunt, & non apud omnes eadem. Gradus Leuitici sūt iuris naturalis 1. & 2. modo: iuxta Theologos potiores: ideoque dispensabiles, sumti cum circumstantiis, non nudè solū. Et hoc modo sunt naturales; non isto.

Ita.

Itaq; in Leuitico grad^o quidā sunt legis naturalis; quidā Iudicialis. 1. Quia patet ex poenis *Leu. 20.* vbi matrimonia Cōsanguinitatis in 1. gradu lineæ rectæ & trāuersæ; Et Affinitatis 1. gradu lineæ rectæ, puniūtur morte: cetera in gradu 2. & 3. lenius. Ita n. iunguntur ibi Sodomæ, quæ est contra legē naturæ. 2. Quia Lex naturæ semper obligat omnes; at S. Patriarchæ cōnubia adierunt in 2. & 3. gradu Leuitici: vt Iacob habuit duas sorores, *Gen. 29.* Iudas, *Gen. 38.* primogeniti vxorē dedit secundogenito; & promisit tertio genito. Moyses, *Exod. 6.* natus est cōiugio nepotis & amitæ. Neq; hæc facta sunt dispēlante Deo propter mysterium; sed ex Cōsuetudine, quā licuit duas sorores vni viro nubere: nec S. Patres vnquā ibi mysteriū agnouerunt. Neq; peccarūt vt volunt Calu. Beza, Melancht. quia mansissent in peccato illo. 3. Quia ibi prohibita alibi fiunt licita in cod. gradu 2. vel 3. vt auunculi cū nepte ex sorore. Vide *Bell. 2. 27.* 4. *Deut. 25* præcipitur, vt frater vxorem ducat fratris illiberis mortui: quod cōtrarius naturæ non est; & tamē *Leu. 18.* prohibetur: ergo non omnia ibi prohibita sunt iuris naturæ. Item, *Gen. 1.* Abrahā & Nachor fratres duxere duas filias sui fratris Arā in 2. gradu; nec cōtra 1° naturæ.

DICO AD I. Puniebantur ob cōnubia vndē cōtraria naturæ, ob adulteria, & Sodomias, & idololatriā Nam istud *Leu. 18.* *Ad proximā sanguinis sui nemo accedat, vndē, sine circumstātiis est legis naturæ: cum circumstantiis non est legis naturæ in 2. & 3. gradu.*

AD II. Probabile est S. Ambr. & S. Thomæ Corinth. ū viuo patre incestasse noueram; nam 1. Cor 7. *Scripti propter eum qui passus est iniuriā.* AD III. Christus non Baptista, finit legē; & hanc pro-

fitēs Herodes eā tenebatur, teste S. Hier.

AD IV. Liqueat suprà. AD V. Falsum assumtū: quia Cæsar vetat connubiū cum sorore vxoris mortuæ; Moyses permittit, teste Brentio. AD VI. Augustinus distinguit, vxorē ducere patris, fratris, patris Viuētis, adulterari est contra Decalogum & Leuiticū: at Mortui, non.

QVÆSTIO CXXI.

An rectē prohibeantur Coniugia olim ad septimū; nunc ad vsq; gradum quartum?

LVTHERANI & CALVINIANI iuxta negāt rectē prohiberi ab Ecclesia Patet s. pr. q. 119. SVADENT istis. 1. Brentius in *Leuit. 18.* *Christus non venit leges politicas condere: sed predicare Euangelium. Ergo nec Pontifex debet leges ferre politicas.* 2. Luther, in *Capt. Babyl.* & Bucerus in *Mat. 19.* *Deus non prohibuit coniugia, nisi vsq; ad secundum gradum in linea inaequali: ergo temerē audeat plures prohibere* Papa 3. Beza, Kemnitius; in Concilio Epaunensi can. 30. Tuionensi .i. *Can. 12.* solum prohibentur vsque ad 2. gradum; ergo antiquitati fuerunt incogniti gradus 3. 4. 5. 6. 7.

AVTOR. Ecclesia potest ferre leges; tulitq; iuste, de gradibus cognationis. 1. Quia ait S. Aug. l. 15. *Ciu. c. 16.* *Inest humana verecūdia quiddā naturale, vt, cui debet propinquitatis verecūdiā, ab eo contineat libidinē.* 2. Quia cognati vsq; ad 4. gradū plerūq; in eadē domo degunt: quo magis viuāt innoxii, quasi necessaria accidit hæc prohibitio. Sic S. Amb. ep. 66. 3. Vt charitatis studiū latius inter extraneos propagetur. Sic S. Amb. ep. 66. 4. Cōsanguinei se naturaliter diligunt, si amor cōiugalis accederet, foret immoderatus. Sic *Aristoteles l. 2. Politicorum.*

DICO AD I. Christus etsi non tulit, ferre tamē potuit: ergo potest & Vicari^o Christi. Deinde cum matrim. sit sacramentū, leges de eo non sunt merè politi-

cæ, sed & Ecclesiasticæ: Vnde & Christus iustulit polygamiã, & repudium, lege latã matrimoniali. AD II. Aliud cõuenit vni Iudææ; aliud toti Ecclesiæ omnium nationum. Cùm autẽ Iudæi essent proni ad repudia, ideo in eadẽ tribui, & cognatione nubere sunt iussi, vt rariora essent cõnubia: quæ ratio non valet inter Christianos, ait *S. August. l. 15. Ciuit. c. 16.*

AD III. Falsum est antiquitati ignoto gradus plures secundo vel tertio fuisse. Nã Alexãder II. in Conc. Lateran. anno 1060. prodit olim vsq; ad 7. gradum prohibita cõnubia. *S. Greg. l. 12. ep. 37.* sub annum 600. dispensauit cum Anglis conuersis in 3. & 4. gradu, &c.

Q V Æ S T I O CXXII.

Num qua alia sint impedimenta?

LVTHERVS in *Capt. Babyl. & Beza lib. de repud.* Omnes Christiani sunt spirituales fratres; ergo aut cognatio spiritualis non est impedimentum connubiale; aut cum solis ethnicis erat contrahendum.

AVTOR. Verè impedimẽta sunt. I. *Cognatio spiritualis & legalis*: ob causas quatuor prædictas, Et ea non quælibet, sed nominata per Ecclesiã, sc. quæ ex Baptismo & Cõfirmatiõe oritur: in quib. vnus ab alio recipit esse spirituale, vt ei idcirco reuerentiã debeat. 2. *Publica honestas* est inchoata quædã affinitas; ideo vt perfecta affinitas dirimit in omnib. gradibus; sic in aliquo inchoata. 3. *Affinitas ex fornicatione* est vera affinitas. nã *1. Cor. 6. Qui adhæret meretrici, vnũ corpus efficitur*: sicut per affinitatẽ ex matrimonio perfectã erunt duo in carne vna Ideo Dauid, *2. Reg. 20.* cõnubinas suas, ab Absolone cognatas, a sese separauit, seu factas sibi nurus in filii cõnubio.

II. *LVTHERANI & Calviniani* nunc probant, quòd clandestina reprobemus: at improbant, quòd ante Concilium Tridentinum habita sint rata.

AVTOR. Impedimentũ nõ dirimens est Interdictũ Ecclesiæ illud de Clandestinis matrimon. Olim in Concil. Later. prohibita sunt; nõc in Trid. etiã irritata sunt; vt, tametsi, scẽtialia matrim. adsint omnia, nõ tamẽ modus

honestus; ideo cõsentur detestanda: Sicut, qui in peccato mortali sciens baptizatur, verè baptizatur, sed modo detestabili.

III. *KEMNITIVS* par 2. *Exam. pag. 1271.* *CALVINVS Insti. l. 4. c. 19. §. ult.* laudant legem de temporibus innuptialibus: arguunt tamen, 1. Quòd causa olim instituti illius cessarit; sc. quòd Christiani ter in anno communicarent; nunc semel tantum. 2. Quòd nunc affingatur temporis sanctitas, impatiens copulæ coniugalis.

AVTOR. Tempora innuba rectè sunt constituta, vt sanctiora ob mysteriũ factius recolendũ triplex, Natale, Paschale, & Pẽtecostale, quib. in Conc. Agathensi cõmunicare singuli iubebantur. Concil. Trid. solum Aduentum, & Quadragesimam constituit.

DICO AD I. Non sola Synaxis, sed etiam festorum celebritas est causa prohibitionis innube. AD II. Calumnia est mēdax non solũ nuptiarũ celebratio prohibetur; nõ copulæ cõiugalis, non sponsalia. Abstineret tamen à copulæ coniugali decet, ob orationẽ: Vt, *Exo. 19.* Hebræi ad legẽ accipiendã: *1. Cor. 12.* Solum mundis ab vxoribus vesci licebat panibus propositionis.

IV. *MELANCHTHON* in *Locis, Brentius* in *Confes. Wirtemb.* Causas matrimonii soli tribuit: sæculari Magistratui. *KEMNITIVS* distinguit Respondere ad casus conscientie ex Verbo Dei, est Ministrorum: Sancire autem legem de matrimonio est politici magistratus: Sic Theodosius tulit leges matrimoniales.

AVTOR. Causæ coniugales merè *Politice*, de dote, hæreditate, &c. ad sæcularem Magistratũ pertinent: *Spirituales* merè, vt de partibus Sacramenti, de benedictione, ad Ecclesiasticũ. *Mixta*, vt de gradibus, diuortis, impedimentis, ad sæcularẽ, sed subordinatè sub Ecclesia. Quia matrimonium & Sacramentũ sunt inseparabiliter coniuncta: Et eorum leges pendunt ex Verbo Dei: Et Christus ipse respondit de diuortio & repudio, *Mat. 5. & 19.* Et Apost. *1. Cor. 7.* Sic & Concilia, Papæ, Episcopi: ergo. Demum in Vet. Testa. in rebus doctis adiri iudebatur Sacerdos vt Iudex, non vt Consiliarius: adeo vt inobediens, *Deut. 17.* mandaretur occidi. Hinc liquet responsio Nouatores. FINIS.